קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב. תימה מה טעם אין הולכין ליתי בק"ו מדיני נפשות כדלמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ג.) וכ' יאשיה מייתי ליה בק"ו מדיני נפשות ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר רובא דיני ממונות לא כ"ש ואפי' רובא דליתיה קמן[א] אזלינן בדיני נפשות בתר רובא כדאמר בריש בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) [ב] וי"ל דהתם גבי דייניס שאני דאסיב מיעוט דילהו כמי שאינו וליכא למימר התם אוקי ממונא בחזקת מריה דהא ב"ד מפקי מיניה אבל גבי שאר ממון דליכא מיעוט וחזקה לא אזלינן בתר רובא: ה"ג **אמאי פטור איבעי ליה לעיוני.** אבל הך לא פריך אמאי מייב [ג] בגזקו כשהוזק איבעי ליה לעיוני כדפירשתי לעיל (דף כג. ד"ה ולמייב) דיותר יש לו לשמור שלא יזיק משלא יוזק [ד] ולא ס"ל כאן כל המשנה ובא אחר ושיה בו פטור (לעיל כ. כד:) [ג] דגבי אדם לא אמר אבי[ד] והא דאמר (לעיל דף כב.) הניח חנוי נרו מבחוץ בעל הגמל פטור ולא אמר איבעי ליה לעיוני וי"ל דדוקא במקום אליכתו אמרינן איבעי ליה לעיוני[ה] וקשא קשה הא דאמר רבא לעיל כי אית לך לשות לסגויי עילוי[ו] ואמאי אית ליה לשות לסגויי הא בהמה נמי איבעי לה לעיוני כדמוכח בהפרה (לקמן דף נב:) דשור פקח ביום פטור[ז] וליכא למימר בממלא[ח] דה"ל שאינה יכולה לעבור אלא דרך עליה דא"כ לבעוטי נמי אית לה רשותא: **ושמואל אמר באפילה שנו.** והא דפליגי לקמן (דף כט.) מי נתקל פושע הוא או לא[ט] כגון שנתקל מעצמו ולא נתקל בשום דבר אבל הכא שנתקל מחמת מכשול ולא איבעי ליה לעיוני אנוס הוא ואע"ג דלעיל (דף כו:) מרבינן אונס כרלון באדם המזיק מפלא תחת פלא אונס לא רבי דאמרינן הכא אלא ליגן וכן בהגחל בתרא (לקמן דף קיב.) גבי הניח לחם אביהם פרה שאולה כסבורים של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול שכן [י] נהגו אבל מה שהזיקו[יא] לא דאמרינן הן[יא] ומתמניתין גמור לא רבי אמרינן דהא בירושלמי פוטר אותו שיגן ראשון אם הזיק לשני הבא אללו

עמך. בתמיה [כלומר] וכי [גרלה] בעיניך שתשובה זו הוגנת היא. ליגנא אחריגא עמך תהא תשובה זו שאינה כלום: **בדין.** תבעהו לדין: **אומרים לו.** ס"ד שלו הוא נוטל מבעי ליה: **מאי לאו.** דהוי עליון מועד דאי הוה שביק ליה ומיית דיליה ליכא פסידא דמשלם ליה כוליה: **בפס.** דאי הוה אזיל לבי דינא אדהכי מיית דיליה ולית ליה אלא פלגא נזקא: **להביא זיופיו.** כגון אם היה זה טוענו שהאחר שלו ולריך זה להביא שטר מכירה שקנאה: **שלו ימיו.** שהגיע יוכל: **מסרהב.** מפליר: **וחכל בו.** הרב בעבד: **לא תקחו כופר לשוב וגו'.** דרוש בה לשב לנמי שרולה לשוב לקנקולו ולהיות עבד. ליגנא אחריגא לשב לנמי שדינו להיות שב אל משפחתו ואינו רולה: **לא תקחו.** שהוא בן חורין: **בעבדא גנבא.** דאיכא פסידא: **עד האידנא היזיקא.** דכתיב אם אדוניו יתן לו אשה (שמות כא): **והשפח.** שהוא בן חורין: **איזורא.** ורשאי להלקותו ולהפרישו דאי דינא לאו בנפשיה הוא: **הא שבבה חייב.** ומוקמא רב [עליה] דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא: **בשאינה יכולה להליל ע"י דבר אחר.** בדבין קא עבדא. אלמא לא עביד איניש דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא כי הכא שבעלה מוכה כל שעה: **בשיכולה להליל ע"י דבר אחר.** דלא דינא עבדא: **פרט לשליח ב"ד.** שפטור על הכוחם: **לנקוט פורא וליתיב.** יקח מקל ויכה על דרך הראשון דהא דינא הוא דהא אמרת מה שנתן נתן. אלמא חילוף מעלית הוי: **דרך עקלתון.** דלאו דינא הוא: **קרובה לזה.** לעיירות היושבין סמוך לאותו לד: **ורחוקה לזה.** לאותן הסמוכין לד האחר שיהו לריכין להקיף כל סביבות הסדה וכשהיתה באמלע הסדה לא היו מקיפין כל כך: **אי"ה.** דלאו חילוף הוא (א) אמאי שלו לא הגיעו: **לפוטרו מן המעשר.** דלף פאה הנשארת הפקר חשיבא ואע"ג דנקט לה אינו פטורה ממעשר: **חייב בפרט ובעולולות וכו'.** אע"ג דהפקר פטור מפאה דתנן (פאה פ"א מ"ד) כל שהוא אוכל ונשמר חייב במעשר ובפאה (ב) אי"ה כי האי הפקר חייב בכל הני כדמפרש טעמא בהגוזל עליס (לקמן לד.) דכתיב ביה (ג) תעזוב יתירא: **ופטור ממעשר.** דלא כתיב ביה תעזוב יתירא אלמא הפקר כל דהו פטור ממעשר כדתנן (ד) כל שהוא אוכל ונשמר **חייב במעשר: אלא שטיגפו כליו במים.** דרך מוקי למתמיתן כשלא הפקיר את מימיו הלכך נמנא שמזוקו כליו של זה בממונו של זה והוי כי שורו: **ואי בתם אמאי חייב.** (א) בשלמא אי איירי במועד יש לו להתחייב שאינו בהול (ב) והיה לו לשומטו אבל אי בתם איירי לא פלקא דעתך שהיה לו לשומטו לפי שהוא בהול שירא להפסיד ולא מסיק אדעתיה לשומטו (ג):

משבר ויוצא. אע"ג דלעיל אמרינן שהיה לו לשומטו (ד) היינו משום דליכא טירחא בשמיטה יותר מבדמיפה אבל הכא לא אטרחוהו לסלרן זה על זה (ה):

מניין לנרצע שבלו ימיו. (ו) אורחא דמילתא נקט שאם רגילות לסרהב לפי שאינו יכול להשתעבד עוד בו:

טעמא דנתקל הא שבר חייב. אליבא דרב פריך דמוקי לה בממלא דבלא ממלא מודה ר"נ דאין לו לשבר דאיכא פליג לקנויי אחדך גיסא דלא פליג אכולהו אמוראי דלעיל ותרוייהו לא פריך דאע"ג דאיירי בממלא ליכא פסידא דלא דמי לאחר חביבו שאדם יכול להקיף ברה"ר ואינך בכל מקום שירצה: **לא** בשיכולה להציל על ידי דבר אחר. (ז) וכיון דיכולה להליל על ידי דבר אחר אפילו דין אינו:

ולינקוט פורא וליתיב. וסל"ד הא שלו לא הגיעו לפי שאין יכול להזמין כל עוברי דרכים לבית דין (ח):

אי הכי מה שנתן נתן אמאי. ולא גרסינן [אמאי] שלו לא הגיעו: **(אי הכי) אמאי זה וזה פאה.** דבשלמא אותו שנטלו הויא פאה אותו הויא דנטלו מדעתו אלא אותו שהניח שמא דמילתא היה בדעתו שאם יטלו מלד אחר שיחזור ויזכה בה: **זה וזה פאה לפוטרו מן המעשר** כדתניא בו'. ומייתי לאיה דבשביל שחזר וזכה בו לא מחייבינן (ט) כיון דמתחילה פאה גמורה היתה ונפטרה ופאה דמיפטרא מן המעשר לא מטעם הפקר הוא תנן במסכת פאה (פ"ו מ"ח) ב"ש אומרים הפקר לעניים הפקר וב"ה אומרים אין הפקר עד שיפקיר אף לעשירים כשמיטה אלא היינו טעמא דמיפטרא (י) כדדרשינן בספרי ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יש לו חלק ונחלה עמך אבל הוא לוי עני נוטל פאה וטעמא דב"ש דילפי (יא) מפאה דכתיב לעני ולגר תעזוב אותם מה מ"ל תעזוב אותם יש לך עזיבה אחרת שהיא כזו כגון הפקר לעניים ולא לעשירים ובית הלל ילפי משביעית דכתיב תשמטנה ונטשתה מה תלמוד לומר ונטשתה יש לך נטישה אחרת שהיא כזו כגון הפקר לעניים ולעשירים (יא):

אבל

עמך בן בג בג יחידאה הוא ופליגי רבנן עליה רבי ינאי אמר מאי שבור את שיניו בדין אי הכי ואמור לו ואומרים לו מיבעי ליה שלי אני נוטל שלו הוא נוטל מיבעי ליה קשיא ת"ש (א) שור שעלה ע"ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל עליון ומת פטור מאי לאו (ב) במועד דליכא פסידא לא (ג) בתם דאיכא פסידא אי הכי אימא סיפא (ד) דחפו לעליון ומת חייב ואי בתם אמאי חייב (ה) שהיה לו לשמטו ולא שמטו תא שמע (ו) הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנס אמר ר"נ בר יצחק משבר ויוצא לב"ד משבר ונכנס להביא זכיותיו ת"ש (ז) מניין לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה שהוא פטור ת"ל (ח) לא תקחו כופר לשוב לא תקחו כופר לשב הכא במאי עסקינן בעבדא גנבא עד האידנא לא גנב והשתא גנב עד האידנא הוה אימתיה דרביה עליה השתא לית ליה אימתא דרביה עליה ר"נ בר יצחק אמר בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית עד האידנא היתירא והשתא איסורא ת"ש המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור טעמא דנתקל בה (ט) הא שברה חייב אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין אפי' שברה והאי דקתני נתקל איידי דקבעי למיתני סיפא אם הוזק בעל בית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל (י) שבר לא דהוא אזיק נפשיה קתני רישא נתקל ת"ש (א) וקצתה את כפה ממון מאי לאו בשאינה יכולה להציל ע"י דבר אחר לא שיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה אי הכי אדתני סיפא ושלחה ידה פרט לשליח ב"ד לפלוג ולתני בדידה בד"א בשיכולה להציל ע"י ד"א אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה ה"נ קאמר בד"א בשיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר נעשה ידה כשליח ב"ד ופטורה ת"ש (ב) הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ואי אמרת עביד איניש דינא לנפשיה לנקוט פורא וליתיב (ג) אמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להם דרך עקלתון רב משרשיא אמר בנותן להם דרך עקלתון רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה אי הכי אמאי שלו לא הגיעו לימא להו שקולו דידכו והבו לי דידי משום דרב יהודה (ד) דאמר רב יהודה (ה) מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ת"ש (ו) בעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו מצד אחר זה וזה פאה וא"א עביד איניש דינא לנפשיה אמאי זה וזה פאה לנקוט פורא וליתיב אמר רבא מאי זה וזה פאה לפוטרן מן המעשר כדתניא (ז) המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעולולות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר: **מתני'** נשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית חייב רבי יהודה אומר (ח) במתכוין חייב באינו מתכוין פטור: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב (ט) לא שנו אלא שטינפו כליו במים

עמך בן בג בג יחידאה הוא – כגון אם היה זה טוענו שהאחר שלו ולריך זה להביא שטר מכירה שקנאה: **שלו ימיו** – שהגיע יוכל: **מסרהב** – מפליר: **וחכל בו** – הרב בעבד: **לא תקחו כופר לשוב וגו'** – דרוש בה לשב לנמי שרולה לשוב לקנקולו ולהיות עבד. ליגנא אחריגא לשב לנמי שדינו להיות שב אל משפחתו ואינו רולה: **לא תקחו** – שהוא בן חורין: **בעבדא גנבא** – דאיכא פסידא: **עד האידנא היזיקא** – דכתיב אם אדוניו יתן לו אשה (שמות כא): **והשפח** – שהוא בן חורין: **איזורא** – ורשאי להלקותו ולהפרישו דאי דינא לאו בנפשיה הוא: **הא שבבה חייב** – ומוקמא רב [עליה] דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא: **בשאינה יכולה להליל ע"י דבר אחר** – בדבין קא עבדא. אלמא לא עביד איניש דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא כי הכא שבעלה מוכה כל שעה: **בשיכולה להליל ע"י דבר אחר** – דלא דינא עבדא: **פרט לשליח ב"ד** – שפטור על הכוחם: **לנקוט פורא וליתיב** – יקח מקל ויכה על דרך הראשון דהא דינא הוא דהא אמרת מה שנתן נתן. אלמא חילוף מעלית הוי: **דרך עקלתון** – דלאו דינא הוא: **קרובה לזה** – לעיירות היושבין סמוך לאותו לד: **ורחוקה לזה** – לאותן הסמוכין לד האחר שיהו לריכין להקיף כל סביבות הסדה וכשהיתה באמלע הסדה לא היו מקיפין כל כך: **אי"ה** – דלאו חילוף הוא (א) אמאי שלו לא הגיעו: **לפוטרו מן המעשר** – דלף פאה הנשארת הפקר חשיבא ואע"ג דנקט לה אינו פטורה ממעשר: **חייב בפרט ובעולולות וכו'** – אע"ג דהפקר פטור מפאה דתנן (פאה פ"א מ"ד) כל שהוא אוכל ונשמר חייב במעשר ובפאה (ב) אי"ה כי האי הפקר חייב בכל הני כדמפרש טעמא בהגוזל עליס (לקמן לד.) דכתיב ביה (ג) תעזוב יתירא: **ופטור ממעשר** – דלא כתיב ביה תעזוב יתירא אלמא הפקר כל דהו פטור ממעשר כדתנן (ד) כל שהוא אוכל ונשמר **חייב במעשר: אלא שטיגפו כליו במים.** דרך מוקי למתמיתן כשלא הפקיר את מימיו הלכך נמנא שמזוקו כליו של זה בממונו של זה והוי כי שורו: **כגון שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו ונטלה ונתן להן מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו** – דינא הוא דעביד איניש דינא לנפשיה, לינקוט פורא וליתיב. כלומ' יטול בידו שבט כמו פורא ויקפה שוקים כל מי שבא לעבור בתוך שדהו, קשיא לרב נחמן. ומשנינן כל מן הצד דרך עקלתון הוא, קרובה לזה ורחוקה לזה. איהכי אמ' מה שנתן נתן, יחזור ויטול את שלו. ומשנינן משמיה דרב יהודה, דאמ' (עי' ב"ב יב. א) מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. ח' **בעל הבית** (ב) **פיאה מצד אחד ובאו עניים ולקחו מצד אחר זה וזה פיאה,** וקשיא לרב נחמן. ואוקמה רבא זה מן הצד שהניחו בעל הבית פיאה כיון שנטלו העניים פיאה מצד אחר זכה בעל הבית באותו הצד שהפרישו, ולמה אמ' המשנה זה וזה פיאה, לפטור בעל הבית מן המעשר במה שיזכה בו מאותו הצד שהפרישו פיאה בו. כיון שהפרישו פיאה, כאלו הפקירו לעניים ועכשיו כשחזור ונוטלו זוכה מן ההפקר, לפיכך פטור כדתניא (לקמן צד. א) המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעולולות ובשכחה ופיאה ופטור מן המעשר. פי' **נשברה כדו ברשו' הרבי' והוחלק אחר במים** או שלקה בחרסית חייב. אמ' **רב יהודה** אמ' **רב לא שנו אלא שטנטנו כליו במים** והלכך יהא הדרך שלהן קני לו לגמרי שאם יגלו לעבור בהמי דרך שלקח לעצמו והוא אינו יכול להעמיד רבים בדין, לינקוט פורא. וסלקה בהדין מקל או רחת שקוניין פורקין, וליתיב. בהכוא דרך להסות את כל מי שירלה לעבור ולעביד דינא לנפשיה, מאחר דאתיא ליה פסידא כמה שעובדין בתוך שדהו, והמקשה סבר דיין דקתני מה שנתן נתן בדין עשה מה שעשה ולרבים קנו לו, והאי דקתני לו הגיעו היינו משום דרגילין בני רשות הרבים לעבור בכאן והוא לא יוכל למנען, דלא עביד אינש דינא לנפשיה (שם). **גזרה שמא יתן להם דרך עקלתון.** כלומר לעולם עביד אינש דינא לנפשיה, אבל הכא מן הדין אנו אומרים דשלו לא הגיעו, שכך מקנו חכמים דלא ליטול דדיה אפילו היכי דנתן להם דרך ישר כשלהן, דחיימן דאתי למיתב להו דרך עקלתון והם לא ימנו אל לבם, דקדיה דשותפי לא ממיתא ולא קריבא, ותנו חכמים לתקנתא דרבים טובא (שם). **רב משרשיא אמר.** היכא דנתן להם דרך ישר אמרינן שלו הגיעו ולינקוט פורא וליתיב, דלא גזרינן שמא יתן להם דרך עקלתון, אבל הכא במאי עסקינן שהדבר יודע שנתן להם דרך עקלתון ולכך לא הגיעו וגם שלו הפסיד (שם). **רב אשי אמר.** מתני' בכל דרכים שבעולם מיירי, הן ישרים הן עקלתון, ולא משום גזירה אלא משום קטלא דלולבא הוו עקלתון, דכל דרך שנותנין מצד אחד שלא היה שם דרך תחילה, יש בני אדם שנעשית להם רחוקה מן הראשונה ויש שנעשית להם קרובה יותר, דלאותן העומדים בעיר מצד דרך הראשון אז נעשית להם עכשיו דרך עקלתון ואין הרבים כידו לגזול את הרבים, וכן רב אשי לכ' זבד ליכא מידי אלא חילוף טעמים כעין משמעות דוכתין איכא בינייהו (שם ק).

אי הכי. מקשי לטולטו כיון דתקנת חכמים הוא אי דין הוא דשלו לא הגיעו, אם כן למה מה שנתן נתן, לימא להו כו' דמקח טעות הוא (שם). **מיצר שהחזיקו בו רבים.** לעשותו להן דרך, **אסור לקלקלו.** ותע"פ שהוא של יחיד (ב"ב בו:). שהשוויהו ומיקנטהו (לקמן צד.). **חייב בפרט ובעולולות ובשכחה ובפאה.** כמו מאפר כלים (נדרים שם) דלא"ג דהפקר פטור מכולם, דכתיב מלקך שדך וכרמך, מהני תעשוה יתירא ותע"פ שפטור מן המעשר, ונכל הני כתיב תעזוב (לקמן צד.). **לזילוך והבעלים ויתקנו, דזולזל לרבים שם** דלא"ג דהפקר פטור מכולם, דכתיב מלקך שדך וכרמך, מהני תעשוה יתירא ותע"פ שפטור מן המעשר, ונכל הני כתיב תעזוב (לקמן צד.). **ימלא כו'** (לקמן צד. וכעי"ז חולין קלד: ותמורה ו. נדה נא.).

ז) ב"מ לט:, ב) ב"מ יב. כו: ס: ק, ג) לקמן לד. נדרים מד: חולין קלד: תמורה ו. נדה נא., ד) [לקמן ל.], ה) [דף כז:], ו) [צ"ל: ונשמר חייב בפאה], ז) [ויקרא יט, כג], ח) [מעשרות פ"א מ"א],

תורה אור השלם

1. וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן:
במדבר לה לב
2. וְקִצְתָּה אֶת כַּפָּהּ לֹא תְחוֹס עֵינֶךָ: דברים כה יב

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה זה וכו' לא מתייגיע ליה במעשר כיון דממילא:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה אי"ה כו' אמאי שלו כו'. נ"ב ל"ע ועי' תוס' (ועי' בהגמ"ש סימן שעז):

רבינו חננאל

ודברי רבינא נידחו. ב' שור שעלה על גבי חבירו ובא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל העליון ומת פטור. הא נמי כרב נחמן, דבשיניה אוקמוה בתם דאית ליה פסידא חצי נזק, ובמקום דאיכא פסידא אפי' רב יהודה מודה דעביד איניש דינא לנפשיה, ואפי' הכי כיון דיכול להציל שורו בשמיטה ודחפו לעליון ומת חייב. ג' הממלא חצר חבירו כדי יין, גם זו כרב נחמן. ורב נחמן בר יצחק שיניא הוא דשני. ד' מניין לנרצע שכלו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא וחבל בו ועשה בו חבורה מניין שפטור ת"ל (במדבר לה. לב) לא תקחו כופר לשוב. פי' לא תקחו למסרב לשוב אל משפחתו כו'. גם זו כרב נחמן, ותיובתא לרב יהודה. ומשני בעבדא גנבא דאית ליה פסידא. ורב נחמן בר יצחק משני כשרבו מסר לו שפחה כנענית, ועד (הידנא) [האידנא] דהוא עבדא הות ליה התירא, השתא דכלו ימיו ויצא לחירות איסורא, ולאפרושי מאיסורא פטור החובל. ה' מתני' המניח את הכד ברשו' הרבי' ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור. ודייק' מינה, טעמ' דנתקל הא שיבר חייב, קשיא לרב נחמן. ומשני רב זביד משמיה דרבא אליבא דרב נחמן הוא הדין אפי' שיבר פטור והאי דקתני נתקל משום סיפא דקתני אם הוזק בה בעל החבית חייב בנזקו. פי' אם הוזק בה מי ששיבר את החבית דדוקא ניתקל ושיבר הוא דחייב בעל החבית לשלם הנזק אבל שיבר מעצמו לא, איהו הוא דאזיק נפשיה. אטו הכי קתני רישא נתקל. והאי שיניא דסמכא היא ועבדינן כותיה. ו' הא (דברים כה. יב) וקצתה את כפה, ממון. קשיא לרב נחמן דהא דאמ' עביד איניש דינא לנפשיה וזו לא יכלה להציל אישה מיד מכהו אלא בהחזיקה במבושיו, אמאי חייבת ממון נימא עביד איניש דינא לנפשיה. ושני כגון שהיתה יכולה להציל בלא שליחות יד במבושיו בדחיפה או בהכאה, וכיון שהיתה יכולה ולא עשת' חייבת. וסלקה בהדין טעמ'. ז' הרי (ב"ב צט, ב - ק, א) שהייתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו ונטלה ונתן להן מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ואי דינא הוא דעביד איניש דינא לנפשיה, לינקוט פורא וליתיב. כלומ' יטול בידו שבט כמו פורא ויקפה שוקים כל מי שבא לעבור בתוך שדהו, קשיא לרב נחמן. ומשנינן כל מן הצד דרך עקלתון הוא, קרובה לזה ורחוקה לזה. איהכי אמ' מה שנתן נתן, יחזור ויטול את שלו. ומשנינן משמיה דרב יהודה, דאמ' (עי' ב"ב יב. א) מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. ח' **בעל הבית** (ב) **פיאה מצד אחד ובאו עניים ולקחו מצד אחר זה וזה פיאה,** וקשיא לרב נחמן. ואוקמה רבא זה מן הצד שהניחו בעל הבית פיאה כיון שנטלו העניים פיאה מצד אחר זכה בעל הבית באותו הצד שהפרישו, ולמה אמ' המשנה זה וזה פיאה, לפטור בעל הבית מן המעשר במה שיזכה בו מאותו הצד שהפרישו פיאה בו. כיון שהפרישו פיאה, כאלו הפקירו לעניים ועכשיו כשחזור ונוטלו זוכה מן ההפקר, לפיכך פטור כדתניא (לקמן צד. א) המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעולולות ובשכחה ופיאה ופטור מן המעשר. פי' **נשברה כדו ברשו' הרבי' והוחלק אחר במים** או שלקה בחרסית חייב. אמ' **רב יהודה** אמ' **רב לא שנו אלא שטנטנו כליו במים**

ז) ל"ל **שהניח".**

עין משפט נר מצוה

ז א ב ג ד ה מיי' פ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה ו ז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן שפב סעיף ב:
ח ו מיי' שם הלכה ה ופיין בהגהות וממ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שעט סעיף ד וסי' תיב סעיף ב:
ט ז מיי' פ"ג מהלכות עבדים הלכה ה טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף ו בהג"ה:
י ח מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ה סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף א:
יא ט טוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף ב:
יב י מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סימן שעז:
יג כ מיי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע שם בהג"ה וסי' תיז סעיף ב:
יד ל מיי' פ"ג מהלכות מתנות עניים הל' יג:
טו מ מיי' שם פ"ה הלכה ח:
טז נ מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף ד וסימן תי סעיף ח:

מוסף תוס'

א. וא"ת כיון דלא ידע שינויא דהיה לו לשומטו, א"כ כי נמי איירי במועד תוקשי, וי"ל דה"ק, ר"פ. ב. כיון דליכא פסידא. ר"פ. ג. ומשני דמ"מ הי"ל לשומטו. ר"פ. ד. [ר]אמאי משבר, והלא אפשר לו להניח חבית על חבית. רשב"פ. ה. וגם אינו צריך להקיף. הגהות מגר"א. ו. תימה אמאי לא נקט סתם יוצא ביובל, דהא אפי' פגע בו יובל בתוך שש יובל מוציאו ואינו יכול להשתעבד בו בשום ענין, וי"ל. שיטת הקדמונים. ז. והשתא ליכא פסידא, אך קשה דמ"מ תיקשי לרב נחמן, אלא נראה כפירוש הקונטרס דכיון. ר"פ. ח. מפני שהן מרובין. תר"מ וי"ל. ט. [ר]גזירת הכתוב דפאה פטורה. ר"פ. י. להפקר. רביו יפעיס בשמיטה"ק. יא. [ר]הא דמייתי המפקיר כרמו לאו למילף פאה מינה, אלא לענין [ד]כי היכא דגבי הפקר חזינן דאפי' זכה בו לא מיחייב, כך גבי פאה. רביו יפעיס בשמיטה"ק. דכי היכי דכיון שחל עליו שם הפקר מעיקרא חדא שעתא תו לא פקע אע"פ שחזר וזוכה בו, ה"ה נמי פאה. ר"פ.

מוסף רש"י

וקצותה את כפה ממון. דמי בשמו, הכל לפי המציע והמתקנים (דברים כה יב). **דרך הרבים עוברת בתוך שדהו.** שהזקוהו לעבור שם מעולם, לו ע"י בעל השדה שנתן להם מתחלה את הדרך (רשב"ם ב"ב צט:). **מה שנתן נתן ושלו.** שנטל עכשיו, לא הגיעו. וכהי' ים לסם שני דלרכים, ונעשם מפורס בגמ' (שם). **ואי אמרת עביד איניש דינא לנפשיה.** כלומר למה לא תקיעו לו מכמיס שיהא לו רשות לתת להם דרך מן הלה בעל כרחו שהרי אין מפקידים לנוס, דכגון זה כופין על מדת סדום ומקל או רחת שקוניין פורקין, וליתיב. בהכוא דרך להסות את כל מי שירלה לעבור ולעביד דינא לנפשיה, מאחר דאתיא ליה פסידא כמה שעובדין בתוך שדהו, והמקשה סבר דיין דקתני מה שנתן נתן בדין עשה מה שעשה ולרבים קנו לו, והאי דקתני לו הגיעו היינו משום דרגילין בני רשות הרבים לעבור בכאן והוא לא יוכל למנען, דלא עביד אינש דינא לנפשיה (שם). **גזרה שמא יתן להם דרך עקלתון.** כלומר לעולם עביד אינש דינא לנפשיה, אבל הכא מן הדין אנו אומרים דשלו לא הגיעו, שכך מקנו חכמים דלא ליטול דדיה אפילו היכי דנתן להם דרך ישר כשלהן, דחיימן דאתי למיתב להו דרך עקלתון והם לא ימנו אל לבם, דקדיה דשותפי לא ממיתא ולא קריבא, ותנו חכמים לתקנתא דרבים טובא (שם). **רב משרשיא אמר.** היכא דנתן להם דרך ישר אמרינן שלו הגיעו ולינקוט פורא וליתיב, דלא גזרינן שמא יתן להם דרך עקלתון, אבל הכא במאי עסקינן שהדבר יודע שנתן להם דרך עקלתון ולכך לא הגיעו וגם שלו הפסיד (שם). **רב אשי אמר.** מתני' בכל דרכים שבעולם מיירי, הן ישרים הן עקלתון, ולא משום גזירה אלא משום קטלא דלולבא הוו עקלתון, דכל דרך שנותנין מצד אחד שלא היה שם דרך תחילה, יש בני אדם שנעשית להם רחוקה מן הראשונה ויש שנעשית להם קרובה יותר, דלאותן העומדים בעיר מצד דרך הראשון אז נעשית להם עכשיו דרך עקלתון ואין הרבים כידו לגזול את הרבים, וכן רב אשי לכ' זבד ליכא מידי אלא חילוף טעמים כעין משמעות דוכתין איכא בינייהו (שם ק).

אבל הוא עצמו פטור דקרקע עולם הזיקתו. ולא כעי למימר שהוזק הוא עצמו במים[א] דליגא מעמא שהוחלק עצמו במים ולא שהוזק בהן ובאפקריה לא מצי לאוקמי דא"כ לא מחייב לא אכלים ולא על עצמו[ב]:

ה"מ היכא דאפקרינהו. פ"ה דסבר רב דבור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו ובורו[ג] ולא"ת דבמעמתין דמחזרת (לעיל דף כח.) ר"ל דרב סבר בור ברשותו חייב ושמואל סבר דפטור ופי' שם בקונטר' דפליגי בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו[ד] וי"ל דלא קיימא מסקנא דהתם הכי ומיהו נראה דרב מצי סבר שפיר דהפקיר רשותו ולא בורו ומי חייב אע"ג דאבנו וסכינו ומשאו דלא אפקרינהו לא הוי בור ברב היינו[ה] משום דעדיפי מבור ואיכא נמי לחיוביהו משום שור ולחייב בהן את הכלים[ו] אבל בור ברשותו ליכא לחיובי משור דשור ברשותו פטור כדתנן (לעיל דף ט:) חוץ מרשות המיוחדת למזיק לכל הפחות בור הוי ופטור על הכלים ושמואל דסבר הכא דאפילו לא אפקרינהו הוי בור מצי סבר דבור ברשותו פטור וגמרא ומאי דלא בור לא הוי דמצי א"ל ברשותי ממי בעית[ז] ומה שבקונטרס רצה לחייב בהפקיר רשותו ובורו כמו בחופר בור ברה"ר אין נראה לר"י דחופר בור ברה"ר חפר בור באיסור וכן חפר בור ברשותו סמוך לרה"ר באיסור חפרו[ח] ואפילו חופר באמצע רשותו והפקיר רשותו ולא בורו כיון דשלו הוא חייב להסיר התקלה כדאמרינן בהפרה (לקמן דף מת. וסס) דכיון דאית ליה לממלייה ולא מלייה כמאן דכרייה דמי[ט] אבל[י] הפקיר רשותו ובורו דחפר בהיתר[כ] וגם השתא דהפקיר לאו בעל הבור הוא לא מחייב תדע דבפ' הפרה (לקמן נח.) דתקינן לאשכוחי בור של שני שותפין[כא]:

ונשוף באבן. דוקא נקיט דנשוף באבן אבל נתקל באבן ונשוף בקרקע פטור[כב] דקרקע עולם הזיקתו ואפילו שמואל[כג] מודה הכא דפטור כדפטר לקמן בהפרה (דף נג. וסס) נתקל בבור ונפל לאחורי הבור[כד] והסיח לדעיל[טו] דמחייב שמואל[טז] צריך לאוקמא כגון שנתבע בקרקע שהמיס נשפכים עליה דדמי לקרקע הבור ואע"ג דשור שדחף חבירו לבור[כז] וגם הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל לבור מחייבין בהפרה (שם) יש לחלק כיון שיש שם תקלה על הבור ומיהו ודאי לרב קשה כי היכי דקאמר רב קרקע עולם הזיקתו ה"נ נימא בעל האבן בור של פלוני הזיקו:

אמר רבה במתכוין להורידה בו.[כח] רבה לא בעי לאוקמי במתכוין לשבור כדמוקי לה אביי לקמן משום דנשברה כדו דקאמר ת"ק משמע דנשברה מאליו עלה קאמי ר' יהודה לחלק בין מתכוין לשאין מתכוין ולא"ת ר' יהודה אית ליה בפרק האומנין (ב"מ דף פב: וסס[ט]) דנתקל ולא פושע הוא גבי מעביר חבית ממקום למקום ונשברה דקאמר ר' יהודה שומר חנם ישבע ושלא שכר ישלם ומפרש התם האי כדייה והאי כדייה[ל] ואין לומר דמתכוין להורידה דהכא הוי פושע טפי דא"כ היכי דייק מכלל דמחייב ר"מ אפילו נפשרה דלמא נתקל דוקא מחייב אבל נפשרה דהוי אונס טפי לא וי"ל דקסבר רבה[מ] כי היכי דאמרינן התם לר"מ דשבועה זו תקנת חכמים היא בשומר שכר[מא] ה"נ לרבי יהודה תקנת חכמים היא בשומר חנם[מב] אלא דקסבר רבי יהודה דשומר שכר לא רצו תקנת חכמים להקל[מג]: **ואונס רחמנא פטריה.** ומפלגא תחת פלגא לא מרבינן אונס גמור כדפרישתי לעיל (דף מ:[מד]) [מד]:

והתניא נשברה כדו בו'. וא"ת והיכי מייתי מברייתא דפטור ר"מ בקנקנים כרוח שהיה מצויה דלמא ה"מ לענין שאר נזקין אבל מתני' איכא לאוקמי באבן המזיק דבדרך הליכו נפלו הארסים על האדם מכחו ואדם המזיק חייב ברוח שהיה מצויה דכאמרינן לעיל סוף פרק שני (דף מז.) וי"ל דבמתניתין נמי קתני והוחלק אחד במים ולמה מחייב שם ר"מ יותר מבקנקנים וא"ת מאי פריך מוצנערה לא תעשה דבר דבנפשרה ולאי מחייב ר"מ אע"פ שהנפילה היתה באונס[מה] אחר כך היה לו לסלק[מו] וי"ל[מז] דרבי מאיר מחייב בכל עניין אף על פי שלא היה לו פנאי לסלק:

אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם הזיקתו כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי מכדי[א] אבנו וסכינו ומשאו[ב] מבורו למדנו[ג] וכולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולא כלים[ד] והני מילי לענין קטלא[ה] אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין ורב הני מילי היכא דאפקרינהו אבל היכא דלא אפקרינהו ממונו הוא מתיב רב אושעיא[ו] ונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם חמור ולא כלים מכאן אמרו[ז] נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים הא למה זה דומה לאבנו וסכינו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו אדרבה מה דומה לזה מבעי ליה אלא מאי דומה לזה אבנו וסכינו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו לפיכך אם הטיח צלוחיתו באבן חייב רישא קשיא לרב וסיפא קשיא לשמואל ולטעמיך תיקשי לך היא גופא[ח] (קשיא) רישא פטור וסיפא חייב אלא רב מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה במה דברים אמורים כשהפקירן אבל לא הפקירן חייב לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב ושמואל מתרץ לטעמיה השתא דאמרת אבנו סכינו ומשאו כבורו דמי לר' יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב א"ר אלעזר לא שנו אלא שנתקל באבן ונשוף באבן אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור כמאן דלא[ט] כר' נתן איכא דאמרי א"ר אלעזר לא תימא בנתקל באבן ונשוף באבן הוא דמחייב אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור[י] אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב כמאן כר' נתן: ר' יהודה אומר במתכוין חייב [וכו']: ה"ד מתכוין אמר רבה במתכוין להורידה למטה מכתיפו א"ל אביי מכלל דמחייב ר"מ אפילו נפשרה א"ל אין מחייב היה ר"מ אפי' אזנה בידו אמאי אנוס הוא[יא] ואונס[יב] רחמנא פטריה דכתיב[יג] ולנערה לא תעשה דבר וכי תימא ה"מ לענין קטלא אבל לענין נזקין חייב והתניא[יד] נשברה כדו ולא סלקו נפל גמלו ולא העמידו ר"מ[טו] מחייב בהזיקן וחכמים אומרים פטור

אבנו. הוחק הוא עצמו פטור: **קרקע עולם.** שאין לה בעלים: **הזיקתו.** וממונו של זה גרמה בעצמה עבד ליה ורב לטעמיה דאמר לקמן (דף נ:) בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו: **מבורו למדנו.** בפ"ק (דף ו.): **שור ולא אדם חמור ולא כלים.** והני מילי היכא דמת האדם דקרא במיתה משמעי דכתיב והמת יהיה לו אבל בנזק אדם חייב בעל הבור דקרא מכופר (יא) ממעטינן: **וכלים פטורין.** על נזקי כלים פטור בעל הבור דשבירתן זו היא מיתתן ומתניתין נמי מיירי בורו הוא הלכך כי חייב על נזקי הגוף חייביה ולא על הכלים: **ורב פ"מ.** דתקלתו למדנו מבורו: **דאפקרינהו.** כי בור דסבר רב בור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו ובורו הוא דחייבתו: **אבל לא אפקרינהו ממונו הוא.** ומשבורו למדנו הלכך טיעוף כלי ממונו דמזיק עבד אבל נזק הגוף קרקע עולם עבדה ושמואל סבר בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו נמי משמעי קרא ופטר בו את הכלים הלכך מתני' אע"ג דלא אפקרינהו בורו הוי ומאי דקתני חייב בהזיק גופו קמיירי ולא בכליו ואע"ג דקרקע עולם עבדה ליה חייב דשמואל לטעמיה דאמר לקמן (דף נ:) בור שחייבה עליו תורה להבלו וכ"ש לחבטו ואע"ג דקרקע עולם אזקתיה: **נשתברו.** בכלי הסור שייכא שבירה כגון עול וסולמין. קרייעה שייכא במרדעת של חמור: **הא למה זה דומה אדרבה.** תולה כתיבא בלא כתיבא: **אלא מה דומה לזה כו'.** דאם החזקו בהם כלים או נתקל בהן אדם ומת פטור: **ריש'.** דקתני אבנו וסכינו דומין לבור: **קשיא לרב.** ס"ד אפי' בדלא אפקריה מיירי: **וסיפא.** דקתני אם הטיח אחר צלוחיתו באבן של זה חייב: **קשיא לשמואל.** דהשתא משמע דמשבורו למדנו: **בד"א.** דאבנו דומה לבור כשהפקירו: **לר' יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור.** בפרק שור שנגח את הפרה (לקמן דף נג:): **לא שנו.** דהטיח צלוחיתו באבן חייב: **אלא שנתקל באבן ונשוף.** הכלי באבן: **פטור.** דקרקע גרמה לו: **דלא כר' נתן.** דאמר לקמן (דף נג.) בשור שדחף את חבירו לבור כל היכא דליכא לאשתלומי מהאי שור משתלם מבור האי דעבד ליה הזיקא: **במתכוין להורידה למטה מכתיפו.** ונתקל והוטחה בכותל חייב דנתקל פושע הוא: **אמר אביי מכלל.** דר"מ דמתמיר טפי מחייב: **אפי' נפשרה.** ניימוחה הכל מעצמה על כתיפו דהוי אונס: **נפשרה.** ניימוחה כדמתרגמינן (שמות מז) וחס השמש ונמסה פסר: **אפילו אונס בידו.** אפילו נפשרה מעצמה שלא נפלה מידו שלא ניימוחה ונשאר החוטן בידו: פטור

ת"ק משמע דנשברה מאליו עלה קאמי ר' יהודה לחלק בין מתכוין לשאין מתכוין ולא"ת אית ליה בפרק האומנין (ב"מ דף פב: וסס[ט]) דנתקל ולא פושע הוא גבי מעביר חבית ממקום למקום ונשברה דקאמר ר' יהודה שומר חנם ישבע ושלא שכר ישלם ומפרש התם האי כדייה והאי כדייה[ל] ואין לומר דמתכוין להורידה דהכא הוי פושע טפי דא"כ היכי דייק מכלל דמחייב ר"מ אפילו נפשרה דלמא נתקל דוקא מחייב אבל נפשרה דהוי אונס טפי לא וי"ל דקסבר רבה[מ] כי היכי דאמרינן התם לר"מ דשבועה זו תקנת חכמים היא בשומר שכר[מא] ה"נ לרבי יהודה תקנת חכמים היא בשומר חנם[מב] אלא דקסבר רבי יהודה דשומר שכר לא רצו תקנת חכמים להקל[מג]: **ואונס רחמנא פטריה.** ומפלגא תחת פלגא לא מרבינן אונס גמור כדפרישתי לעיל (דף מ:[מד]) [מד]:

והתניא נשברה כדו בו'. וא"ת והיכי מייתי מברייתא דפטור ר"מ בקנקנים כרוח שהיה מצויה דלמא ה"מ לענין שאר נזקין אבל מתני' איכא לאוקמי באדם המזיק דבדרך הליכו נפלו הארסים על האדם מכחו ואדם המזיק חייב ברוח שהיה מצויה כדאמרינן לעיל סוף פרק שני (דף מז.) וי"ל דבמתניתין נמי קתני והוחלק אחד במים ולמה מחייב שם ר"מ יותר מבקנקנים וא"ת מאי פריך מוצנערה לא תעשה דבר דבנפשרה ולאי מחייב ר"מ אע"פ שהנפילה היתה באונס[מה] אחר כך היה לו לסלק[מו] וי"ל[מז] דרבי מאיר מחייב בכל עניין אף על פי שלא היה לו פנאי לסלק:

עין משפט נר מצוה

יז א ב מיי' פי"ג מהל' נזקי ממון הלכה כ סמג עשין קפ טור ש"ע ח"מ סימן תיח סעיף ח:
יח ג ד מיי' שם הלכה ח ג סמג שם טוש"ע שם סימן תי סעיף כא וסימן תיב סעיף ה:
יט ה מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סימן תיח סעיף ח:
כ ו מיי' פי"ח מהלכות איסורי מזבח הלכה ט וס"ו מהלכות רוצח הלכה ח:

רבינו חננאל

אבל הוא עצמו אם הוזק פטור, מאי טעמ' קרקע עולם הזיקתו. אמ' ליה שמואל מכדי אבנו סכינו ומשאו שהזיקו מבור למדנו, ואלו כמו אבנו הן, בכולן אני קורא בהן ונפל שמה שור (שמות כא, לג), שור ולא אדם חמור ולא כלים. והני מילי לעניין קטלא, אבל לנזקים אדם חייב נמי. **וכלים** פטורים דתניא למה זה דומה וכו'. ותריצנא מה דומה לזה מניח אבנו וצלוחיתו לרשו' הרבי' והוזק בהן אחר חייב בנזקי אדם ופטור בנזקי צלוחית. ומשני רב איכא דאפקרינהו להני אבנו סכינו ומשאו פטור בנזקי כלים, אבל לא אפקרינהו ממוניה נינהו וכשורו הן חשובין שחייב בנזקי הכלים. דהילכך לרב הני ממוניה נינהו וחייב בכלין, ושמואל כל תקלה ברשות הרבים בור חשיב ליה (לקמן לא. ב) וחייב בנזקי אדם ופטור בנזקי כלים. **ואותבינן** עלייהו ונפל שמה שור או חמור, שור ולא אדם חמור ולא כלים, מכאן נפל לתוכו שור וכליו ונשברו, חמור וכלין ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים. מה דומה לזה אבנו סכינו ומשאו שהניחן ברשות הרבי' והזיקו. לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב. הא מתניתא קשיא לתרוויהו, והיא גופה קשיא רישא אסיפא, רישא קתני ופטור על הכלים וסיפא קתני הטיח צלוחיתו חייב. רב מתרץ לטעמיה, חייב על הבהמה ופטור על הכלין בד"א כשהפקירן, אבל לא הפקירן אפי' בכלים חייב דממוניה נינהו, הטיח צלוחיתו באבן חייב בעל האבן. שמואל מתרץ לטעמיה, חייב על הבהמה (ופטור על הבהמה) ופטור על הכלין, כבור נינהו לפיכך פטור בכלים. תלי' דהודה דמחייב אניזקי כלים בבור, הטיח צלוחיתו באבן חייב בעל האבן. תלוקת ר' יהודה ורבנן בסוף פ' שור שנגח את הפרה (לקמן נג. ב). אמ' ר' אלעז' **לא שנו כו'. איכא דאמרי אמ' ר' אלעז' לא תימ' נתקל באבן הוא אבל ניתקל בקרקע ונשוף באבן פטור, אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב. כמן כר' נתן.** פי' כיון דלדברי הכל אבנו (אבנו) כשהפקירו בור הוא, אמ' ר' אלעז' נתקל שור וכיוצא בו בקרקע ונחבט (האבן) [באבן] ונשבר חייב בעל האבן כי הוא בעל הבור, ודומה הקרקע הזה לשור שדחף את שור אחר לאבן שהוא בור, ואמרי' כמן כר' נתן. רבנן כי האי גוונא פטרי ליה לבעל הבור, דתניא (לקמן נג. א) שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב, בעל הבור פטור. ר' נתן אומ' זה משלם מחצה. ואסיק' לר' נתן תמן בעיקר פולגתייהו כל היכא דליכא לאשתלומי מתורא משתלם מריה (דתורא) כוליה הזיקא. הילכך, כיון דקאמ' ר' אלעזר חייב כמן כר' נתן, כיון דליכא לאישתלומי מן הקרקע משתלם כל הנזק מבעל האבן. וחלוקת ר' נתן ורבנן ופירוש טעמן בפ' שור שנגח את הפרה באחריתו (לקמן נג. א). (פסק) **וקיימ' לן כשמואל דהיל' כוותיה בדיני** (בכורות מט. ב), וכר' אלעזר אליבא דר' נתן. **פיס', ר' יהודה אומ' במתכוין חייב כר'.** דייקינן מדקתני ר' יהודה למטה מכתיפו ונפלה ונשברה, מכלל דת"ק, דהוא ר' מאיר, מחייב אפי' אונסה בידו. ואמאי, אנוס הוא ואונס רחמנא פטריה דכתי' (דברים כב, כו) ולנערה לא תעשה דבר. וכי תימ' כי סבר ר' מאיר דפטר רחמנא לאנוס מקטלא אבל בנזיקין אפי' אנוס חייב, והתניא (לקמן נו. א) נשברה כדו ולא סילקה כו',

מסורת הש"ס

א) [נעיל נ: ו. לקמן לא: מת:]. ב) לקמן נב. ג) רש"ל מ"ז, ד) [נעיל ה: וש"נ], ה) [לקמן נב.], ו) [נדרים כז.] ע"ז נד., ז) לקמן ט. לט: ב"מ פב:, ח) [ע' תוס' ב"מ קיח. ד"ה זמן], ט) [ד"ה וסבר], י) [ד"ה ומאולן],

תורה אור השלם

1. וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר:
שמות כא לג
2. וְלַנַּעֲרָ לֹא תַעֲשֶׂה דָּבָר אֵין לַנַּעַר חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה:
דברים כב כו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שור ולא וכו' מכופר ממעטיה הס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ה"מ כו' אבל הפקיר רשותו ובורו. עיין לעיל דף ו ע"ב תוספות ד"ה מה לבור: שם ד"ה ונשוף כו' מודה הכא דפטור. עיין לקמן דף נ ע"ב תוספות ד"ה לשמואל:

מוסף רש"י

דכתיב ולנערה לא תעשה דבר. משום דלמטה היא (נדרים כז.).

מוסף תוס'

א. כגון שנכנסו בעיניו או בפיו והוזק. הגמ"ש בשיטמ"ק. ב. דבור פטור מכלים, ואיהו עצמו נמי פטור משום דקרקע עולם הזיקתו. ר"פ. ג. אבל הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו פטור. ר"פ. ד. דרב סבר חייב וכו', שאם הוחלקה בהן בהמה חייב וכו'. רש"י לעיל נא ע"א ד"ה לימא. ה. לאו משום דגריעי לדידיה מבור, אלא. רשב"א. ו. דלא מצי למימר ליה מאי בעי בשרשותי דהא הניחן ברה"ר ושם הזיקו. ר"פ. ז. אבל הבאנו וסכינו ומשאו שהניחם ברה"ר ליכא למימר הכי. ר"פ. ח. לפי שצריך לשמור את בורו שלא יזוקו בו אחרים. רשב"א. ט. חופר בור באמצע רשותו ו. רשב"א. י. שבאמצע רשותו כרה שאינו מצוי לנזק. רשב"א. יא. אע"ד בור ברשותו פטור וכו', ומאי קאמר [הא] שפיר משכחת לה כגון הפקיר רשותו והפקיר בורו, אלא ש"מ דהה"ג פטור לכו"ע. ר"פ. יב. דלרב דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו, הכא פטור. רשב"א. יג. דאמר בין להבלו בין לחבטו. רשב"א. יד. דמודה שמואל בכל כי האי דאמרינן קרקע עולם הזיקתו כל שאינו ניזוק בתוך תקלתו. רשב"א. דעד כאן לא מחייב שמואל אלא כשנתבט בקרקע כריית בורו. מא"ש. טו. גבי החולק אחד במים. ר"פ. טז. בהוזק הוא עצמו. ר"פ. יז. חייב בעל השור ופטור בעל הבור. תלמ"ש. יח. תימה, רבה מאי דוחקיה לאוקמיה מתניתין בנפילה דאונס כו', לוקמא פלוגתא בנתקל פושע ולפרש לר' יהודה במתכוין לשבר. וי"ל. כ"פ. יט אלמא לאו פושע הוא, מדפסר ש"ח בשבועה. ר"פ. כ. דוראי סבר ר' יהודה דנתקל פושע, והא דפטר התם בשומר חינם תקנת חכמים היא. רבינו יעקיב בשיטמ"ק. כא. שאין לך אדם שיעביר חבית ממקום למקום לחבירו. ר"פ. כב. [ד]אין לך אדם מסייע להעביר חבית ממקום למקום בחינם. רבינו יעקיב בשיטמ"ק. כג. שהשכר משיאו לסייע. רבינו יעקיב בשיטמ"ק. כד. [ו]נפשרה הוי אונס גמור. ר"פ. כה. דנחי דפשירתה השבינן לאונס. רשב"ם. כו. דבורו הן. רשב"ם. כז. שהיה סבור עכשיו. רשב"ם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

פטור מדיני אדם. כדמפרש לקמן: **וחייב בדיני שמים.** משום דלא סליק: **ברוח שאין מצויה.** דלמוס הוא: **אלא אמר אביי בתרתי פליגי.** במתני' כשהזיק הכל בשעת נפילה ופליגי כשהוזק בחרסין לאחר נפילה: **במפקיר נזקיו.** כגון זה דמסתמא מפקיר לחרסין ור"מ סבר מפקיר נזקיו חייב דבור שחייבה עליו תורה כבור ברה"ר דהפקר הוא חייבה ור' יהודה דסבר פטור [ס"ל] דהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו זהו בור האמור בתורה ולקמן (דף מט:) פליגי ר' ישמעאל ור"ע בהא מילתא וה"ק רבי יהודה במתכוין לשוברה והזיק בנפילה חייב ובשאין מתכוין אלא מתכוין להורידה מכתיפו ונתקל ונשברה פטור דנתקל ולא פושע הוא והזיק לאחר נפילה נמי לקמן מפרש מאי מתכוין איכא: **ומדמתניתין בחרסין לו'.** גמרא קפריך לה: **אלא בשעת נפילה.** היכי איכא למימר נתקל פושע הוא מה הוא יכול לעשות אם נתקלה בהמתו דבשלמא נתקל הוא ונשברה כדו איכא למימר איחבא ליה לעיוני ומיזל אלא גמלו מי איכא למימר הכי: **ערעפא דנהרא.** שגדל הגבר וכסה את עין הדרך ופושע הוא בכך שאילו היה הדרך מגולה לא נתקל גמלו: **ערעפא.** לשון ערוע וקלוט (ויקרא כב): **פושע הוא.** ואין לו דין נתקל: **דאתקיל.** בדרך יבשה ונתקל ביה בהמתו והוי ליה איהו פושע: **לזכות בחרסיה.** שלא הפקירן חייב ובשאין מתכוין שוב לזכות בהן פטור דמפקיר נזקיו פטור: **והאיכא ר"מ דמחייב.** מדקתני בברייתא ולא שלקה ולא העמידה מכלל דבהזיק דלאחר נפילה פליגי: **אף בשעת נפילה.** ומשום דליכא דברייתא לא משתמע בשעת נפילה אצטריך לרבי אלעזר לאשמועינן דדייקינן לה ממתניתין דקתני תרתי כדאמר אביי לעיל: לא

[א] פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ומודים חכמים לר"מ באבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו שהוא חייב ומודה ר"מ לרבנן במעלה קנקנין על הגג ע"מ לנגבן ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו שהוא פטור אלא אמר אביי בתרתי פליגי פליגי בשעת נפילה ופליגי לאחר נפילה פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע מר סבר [ב] נתקל פושע הוא ומ"ס [ג] נתקל לאו פושע הוא פליגי לאחר נפילה במפקיר נזקיו מר סבר מפקיר נזקיו חייב ומר סבר פטור וממאי [ד] מדקתני תרתי הוחלק אחד במים או שלקה בחרסית היינו הך אלא לאו ה"ק הוחלק אחד במים בשעת נפילה או בחרסית לאחר נפילה ומדמתניתין בתרתי ברייתא נמי בתרתי בשלמא כדו משכחת לה או בשעת נפילה או לאחר נפילה אלא גמלו בשלמא לאחר נפילה משכחת לה במפקיר נבלתו אלא בשעת נפילה היכי משכחת לה אמר רב אחא כגון דעברה במיא דרך שרעתא דנהרא ה"ד אי דאיכא דרכא אחרינא פושע הוא ואי דליכא דרכא אחרינא אנוס הוא אלא משכחת לה דאתקיל ואתקילה ביה גמלא מפקיר נזקיו מאי מתכוין איכא אמר רב יוסף [ה] במתכוין לזכות בחרסיה וכן אמר רב אשי במתכוין לזכות בחרסיה רבי אלעזר אמר בשעת נפילה מחלוקת אבל לאחר נפילה מאי דברי הכל פטור והא איכא ר"מ דמחייב אלא מאי דברי הכל חייב והא איכא רבנן דפטרי אלא מאי בשעת נפילה אף בשעת נפילה וקמשמע לן כדאביי ורבי

שהוא לא עשה בור זה כיון דדידיה הוא עליה דידיה רמי לסלקו ואידך מודים קמי אפלוגתייהו דלאחר נפילה ומודה רבי מאיר לחכמים במעלה קנקנין ונפלו ברוח שאין מצויה דפטור [ו] אע"פ שהיה לו פנאי לסלק [ז] דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילה חוטם ומאי אמר מאי בינא לאו אלא כריתיה כיון דבאונס נעשה ולכך נקט קנקנין שמשתברין בנפילתם וסתמא מפקר להו:

מדקתני תרתי. וא"ת אילטריך למיתני תרתי שלא תאמר דוקא בשעת נפילה מחייב ר"מ משום דנתקל פושע הוא והתקלה היתה שלו עדיין אבל אחר נפילה שכבר הפקיר התקלה פטר ר"מ אע"ג דפושע הוא כמאן דפטר בור ברשות הרבים וי"ל דאי לאו שרבי יהודה בא לחלוק עליו בזה לא היה צריך להשמיענו [ט] כיון דבהדיא תנן סתמא לקמן דבור ברשות הרבים חייב [י]:

מדמתני' בתרתי ברייתא נמי בתרתי. וא"ת מברייתא נמי יש להוכיח דבתרתי פליגי דמדקתני ולא שלקה ולא העמידה משמע דלאחר נפילה [יא] פליגי [יב] ועוד דאי לא פליגי אלא בשעת נפילה אמאי חייב רבנן דאית להו נתקל אנוס הוא ובשעת נפילה נמי פליגי מדנקט מודים חכמים באבנו סכינו ומשאו דלא מני קמי אלא אשעת נפילה [יג] דאי לא פליגי אלא לאחר נפילה במפקיר נזקיו א"כ אפי' נזקי בהפקיר באבנו סכינו ומשאו לא ימיישב דאי מודים ברוח מצויה דחייב ושאין מצויה דפטור א"כ לא פליגי כלל וי"ל דמברייתא לא מצי למידק כלל דאיכא למימר דפליגי בשעת נפילה ולאחר נפילה ובמה בעמידה כדפריש לעיל והא דנקט בהאי מודים אבנו כו' ובהאי מודים קנקנים אורחא דמילתא נקט דאין אדם מקפיד באבנו אם תפול ברוח מצויה ובקנקנים כדי שלא ישברו מניחם בצנין שלא יפלו ברוח מצויה:

ה) הוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסי' אחר הנפילה. ה"ה דמ"ל איפכא אלא דנקט הכי משום דסתם חרסים מפקיר להו כדמוכח ההיא דקנקנים ומיס לא מפקר להו כולי האי ועוד דכ אוקי לגיס דמתניתין בדלא הפקירינהו וכי פליגי בדלא הפקירינהו דוקא בשעת נפילה פליגי דלאחר נפילה מודה ר"י שעליו לסלק כיון שהם שלו ויש לו פנאי לסלק אבל בפלוגתא דלאחר נפילה במפקיר נזקיו לאו דוקא לאחר נפילה אלא אף לאחר נפילה שהיה לו פנאי לסלק פוטר ר"י משום דהוי בור דליה בעליו וכ"מ מחייב אף בשעת נפילה כיון דסבר דנתקל פושע הוא ומפקיר נזקיו חייב:

אלא גמלו בשלמא לאחר נפילה משכחת לה. דפליגי [יד] כגון שהפקיר נגלתו אחר נפילתה בפשיעה כגון שהוליכה במקום שיש לחוש שתפול אלא בשעת נפילה היכי משכחת לה דלפלגו כעין פלוגתא דפליגי בנתקל [טו] וא"ת ולוקי פלוגתייהו דשעת נפילה אבדו ולאחר נפילה אגמלו כדמוקי מתניתין דהוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסית לאחר נפילה וי"ל הדא משום דסתם חרסים מפקר להו וסתם גדילה לא מפקר לה בחרסית ועוד מדקתני ולא שלקה משמע דבדו נמי היה לו פנאי לסלק [טז] והואיל וכן הוא אי מוקמינן לבדו בשעת נפילה א"כ מיירי כדו בתרתי ומדבדו בתרתי גמלו נמי בתרתי:

אבל לאחר נפילה מאי. כי מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה מאי דברי הכל פטור הא איכא רבי מאיר דמחייב ע"כ אפילו הפקיר דאם לא הפקיר לא פטרי רבנן דעליה רמי לסלוקי: **אלא** מאי ד"ה חייב הא איכא רבנן דפטרי. הו"מ לדמויי דלא פטרי רבנן אלא דאינון הוא [יז] אבל לאחר נפילת פשיעה מחייבי אבל היה קשה דא"כ רבי יוחנן דאמר בשמוך לאחר נפילה מחלוקת [יח] לא הוה פליג במידי אדרבי אלעזר ומתוך הלשון משמע שבא לחלוק על רבי אלעזר:

פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע. דלר"מ דפושע הוא חייב כל כמה דלא הוה ליה פנאי לסלק קרי שעת נפילה [א] ולאחר נפילה פליגי במפקיר נזקיו [ב] ואפי' לאחר נפילת פשיעה כגון שאינו מתכוין דרבנן דפטרי ס"ל [ג] דלא חייבה תורה אלא בור דאית ליה בעליה כגון הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו או חפר בור שמוך לרה"ר וכן משמע לרה"ר וכן משמע מר סבר מפקיר נזקיו חייב ומ"ס מפקיר נזקיו פטור משמע דבכל מפקיר נזקיו פליגי אפי' לאחר נפילת פשיעה ועוד דקאמר לקמן מפקיר נזקיו מאי מתכוין איכא [ד] האיכא לפרש במתכוין ושיבר כמו שפירש על שעת נפילה ולא בעי לאוקמי אביי פלוגתייהו בלאחר נפילה בנתקל פושע דלרבי מאיר דפושע הוא חייב דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה ולרבנן דלאו פושע הוא פטור דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס וכן אית ליה לר' יוחנן בשמוך משום דמתני' מוכחת דבתרתי פליגי ולא היה זה בתרתי אלא בחד דחד טעמא הוא והשתא נמי תרי ומודים דקתני בברייתא [ד] חד קמי אשעת נפילה [ה] דמודים חכמים לר"מ באבנו וסכינו ומשאו דנפלו ברוח מצויה שהוא חייב אע"פ שלא היה לו פנאי לסלק [ו] אבל ברוח שאין מצויה היה לו פנאי לסלק [ז] אע"פ שהיה לו פנאי לסלק [ח] דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה דלא מחייב ר"מ אלא בדידיה דאיכא פלוגתא דרבי יוסף [ט] במתכוין לזכות בחרסיה וכן אמר רב אשי במתכוין לזכות בחרסיה רבי אלעזר אמר בשעת נפילה מחלוקת אבל לאחר נפילה מאי דברי הכל פטור והא איכא ר"מ דמחייב אלא מאי דברי הכל חייב והא איכא רבנן דפטרי אלא מאי בשעת נפילה אף בשעת נפילה וקמשמע לן כדאביי ורבי

[א] א מיי' פי"ג מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין קח טוש"ע ח"מ סימן תיא סעיף ב וסימן תיב סעיף ד:

כב ב ג מיי' שם וס"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה ח סמג שם טור ש"ע ח"מ סימן תיב סעיף ד:

רבינו חננאל

וקתני סיפא ומודה ר' מאיר לחכמ' במעלה קנקנים לגג על מנת לנגבן ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו שפטור, לאו מכלל דסבור אנוס הוא ואנוס אפי' בנזיקין פטור. ופריק אביי ר' מאיר ור' יהודה בתרתי פליגי, בנתקל פושע הוא ובמפקיר נזקיו. ודייק ממתני', דקתני הוחלק אחר במים או שלקה בחרסיה חייב. הוחלק אחר במים בשעת נפילה, ובהא פליגי דר' מאיר נתקל פושע הוא לפיכך חייב, ור' יהודה סבר נתקל לאו פושע הוא ופטור. או שלקה בחרסיה לאחר נפילה, ר' מאיר סבר נשברה כדו ולא סילקה אלא הפקירה מפקיר נזקין חייב, ור' יהודה סבר מפקיר נזקין פטור. ואם נתכוון לזכות בחרסיה חייב, ולדברי הכל אנוס אפי' בנזיקין פטור. ואי קשיא לך הא (לעיל כו. ב) דתנו רבי חזקיה פצע תחת פצע לחייב על האונס כרצון, התם בנזקי גופו, אבל הכא דבנזקי ממונו לה [ט]. **ומדמתני' בתרתי פליגי ברייתא נמי בתרתי** פליגי. ואקש', בשלמ' כדו, משכחת לה בשעת נפילה שהרוק במימיה, לאחר נפילה נמי הרוק בחרסיה. אלא גמלו, בשלמ' לאחר נפילה משכחת לה במפקיר נבלתו. אלא הרוק בשעת נפילה היכי משכחת לה. ואמ' כגון שהעביר גמלו, פי' על שפת הנהר דהוא בשרעתא דנהרא, ונפל הגמל ובנפילתו התיז מים מן הנהר וטינף בגדים. ונדחת האי פירוקא ופריק' פירוק אחר, כגון דליכא אחריתי וכגון דנתקל הוא ונפל ונתקל הגמל עליו ונפל ובנפילתו התיז מים, ואילולי שנתקל הגמל בגופו שלאדם לא היה נופל, לפיכך בהעברתו לגמל בשרעתא דנהרא אינו לא פושע ולא אנוס.

ט) מצ"ל יגמ'.

מסורת הש"ם

ה) [לקמן לא. עט: ב"מ פב:], ב) [רש"ל], ג) עי' רש"ל מ"ש בסס תוס' אחרוסים, ד) עי' רש"ל מ"ש בסס תוס' אחרוסים ועי' רש"ל, ה) שיך קודש ד"ה מדמתני',

גליון הש"ם

גמ' מדקתני תרתי. קשה לי למאי דמכולה כתוס' ד"ה וכתמי' לנקה בחרס אפשר דבדרך הלוכו נפל החרס עליו בכח והומלק במים משמע דחקלת מימיו אם כן הולרך למנקט תרתי והיינו דהוחלק דמדין בורו הוא מזה נשמע דר"מ ס"ל דנתקל פושע הוא וחרסים למיילי דבדרך הלוכו נפל על האדם דמה לף אם לאו פושע הוא לפוי לחייב מדין אדם המזיק דכל שהוא בכלל אביה חייב ומדפטר ר"י מוכח דס"ל נתקל הוא כעין גניבה כדס"ל לר"ש בחמת בספ"ו דב"מ וא"כ מוכרח למתני תרוויהו לאשמעי' דלר"מ הוי פושע גמור ולר"י הוי אונס בדרך כעין גניבה וצלע"ג:

מוסף רש"י

פטור מדיני אדם. לאנס, **וחייב בדיני שמים,** פורענות לאנס לרשעים שנתכוין להפסיד את יפלאל (גיטין נג.).

מוסף תוס'

א. [ד]לאו שעת נפילה ממש כגון דבהדי דאזלי קמזקי קאמר, אלא כשהזיקו קודם שהיה לו שהות לסלק קרי ליה שעת נפילה. כ"פ. ב. דבור ברה"ר פטור. כ"פ. ג. ומאי קושיא. כ"פ. ד. [ד]לאביי, הא דתני ומודים חכמים לר"מ באבנו סכינו ומשאו על כרחך לא קאי אפלוגתא דלאחר נפילה ובדאפקרינהו, דא"כ לא הוו מודו רבנן לר"מ דחייב אע"ג דנפלו ברוח מצויה, דהא פטרי רבנן במפקיר נזקיו אף לאחר נפילת פשיעה כדפרישית, אלא. כ"פ. ועי' מהרש"ל ומהרש"ל. ה. [ד]בדלא אפקרינהו מיירי כו', דאע"ג דפטרי רבנן בשעת נפילה גם בלא אפקרינהו, היינו דוקא בנתקל, ומשום דסברי נתקל לאו פושע, אבל אסו"מ שנפלו ברוח מצויה מודו רבנן דחייב גם בשעת נפילה כו' משום דפשע בנפילתן כשהניחן בראש גגו ברוח מצויה. כ"פ. ו. וכגון שהפקירן. כ"פ. ז. דאע"ג דד"מ מיחייב במפקיר נכסיו, היינו דוקא בפשיעה אבל בקנקנים שנפלו ברוח שאינה מצויה פטור אע"ג דהיה לו פנאי לסלק. כ"פ. ח. והא דפליגי בלאחר נפילה היינו אחר נפילה דנתקל, ולכך פטר ר"י דאזיל לטעמיה דנתקל לאו פושע, אבל לאחר נפילת פשיעה מודה ר"י דחייב, וכ"ת א"כ למה לי לאשמעינן פלוגתא דלאחר נפילה מרישא מפלוגתא דשעת נפילה שמעינן לה, י"ל ד. כ"פ. ט. דמשום ר"מ לחודא לא איצטריך. כ"פ. י. וסתם מתניתין ר"מ ומשום דר"י נמי לא איצטריך דפשיטא דיפטור במפקיר נזקיו דאחר נתקל כיון דלאו פושע הוא כו', ש"מ דאחר נפילת פשיעה קאמר, והשתא משום דר"י איצטריך דפטר במפקיר נזקיו אף כי פשע משום דבור ברה"ר פטור. כ"פ. יא. ולאחר שהיה לו פנאי לסלקן. כ"פ. יב. ובדאפקרינהו מיירי, דאי בלא אפקרינהו ליכא למאן דפטר, כיון שיש לו פנאי לסלק, כ"פ. יג. מכלל דשמעינן לר"מ דבכדו וגמלו מחייב אפי' בשעת נפילה. כ"פ. יד. [ב]כעין פלוגתייהו דמפקיר נזקיו דעלמא. כ"פ. טו. דלמר תחשב פשיעה ולמר לא תחשב פשיעה, דנתקל פושע ולאו פושע לא שייך בבהמה אלא בדידיה אבל בהמתו אטו ברגלה נקיט לה, וכיון שכן בשעת נפילתה או הויא פשיעה למר ולמר או אונס למר ולמר, ואסיקנא דהכא נמי בנתקל הוא עצמו ונתקלה גמלו עליו, דלמר פשיעתו שנתקל גרמה, ומר סבר נתקל לאו פושע. כ"פ. טז. דהיינו אחר נפילה. כ"פ. יז. ועד כאן לא פליגי רבנן אלא לאחר נפילת אונס דקסברי נתקל לאו פושע. כ"פ. יח. דמר סבר נתקל פושע והוה ליה מפקיר נזקיו דעלמא ומר סבר לאו פושע והוה ליה מפקיר נזקיו דלאחר אונס. כ"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות